

УДК 336.763: 336.74

Л. Г. МИХАЛЬЧИШИНА,
к. е. н., доцент,
Вінницький національний аграрний
університет

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОГО РИНКУ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація. У статті розглянуто сутність ринку цінних паперів як складової фінансового ринку, досліджено його сучасний стан і перспективи розвитку. Досліджено тенденції здійснення діяльності з випуску цінних паперів в Україні, виявлено основні проблеми та перспективи їх вирішення.

Ключові слова: фінансовий ринок, фондовий ринок, цінні папери, акції, ринок цінних паперів.

Аннотация. В статье рассмотрена сущность рынка ценных бумаг как составной части финансового рынка, исследованы его современное состояние и перспективы развития. Исследованы тенденции осуществления деятельности по выпуску ценных бумаг в Украине, выявлены основные проблемы и перспективы их решения.

Ключевые слова: финансовый рынок, фондовый рынок, ценные бумаги, акции, рынок ценных бумаг.

Summary. The article describes the essence of the securities market as an integral part of the financial market, he studied the current state and prospects of development. The tendencies of the activities of the securities market in Ukraine, the main problems and prospects of their solution.

Keywords: financial market, stock market, securities, shares, securities market.

Постановка проблеми. Перехід України на ринкові принципи господарювання та реформування економіки в державі дає поштовх для збільшення наукових досліджень у сфері фінансового ринку. Фінансовий ринок, як механізм, що забезпечує акумуляцію й перерозподіл капіталу займає основне місце в ринковій економіці.

Особливою складовою фінансового ринку є ринок цінних паперів. В Україні ринок цінних паперів має своєрідну модель, яка набула національних рис, що пов'язано з приватизацією державного майна. Приватизація як перерозподіл капіталу стала причиною появи цінних паперів, головна функція яких є залучення інвестиції в економіку та перерозподіл власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням ринку цінних паперів займалося багато вчених, серед яких можна виділити Л. Дж. Кейнса, Г. Кунца, Й. Кхола, М. Фрідмана, В. Базилевича,

О. Барановського, О. Василика, Т. Гужву, В. Загорського, А. Задоя, О. Іваницьку, С. Еша, Г. Карпенка, В. Колесника, В. Ляценка, Т. Майорову, О. Мендрула, Я. Міркіна, О. Мозгового, О. Поважного, М. Самбірського, І. Школьника та інших.

Метою статті дослідження сутності ринку цінних паперів як складової фінансового ринку, його сучасного стану, проблем і перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу. Випуск цінних паперів та пов'язані з ним процеси охопили більшість регіональних, функціональних та інституційних сегментів економіки країни. На теперішній час приблизно 75% промислового потенціалу України функціонує у вигляді акціонерної форми власності, яка у всьому світі є також домінуючою і найбільш привабливою з точки зору економічної ефективності та інвестування. Більше 30 тисяч українських акціонерних товариств, з яких відкритого типу близько 40%, належать 16 мільйонам власників – юридичним та фізичним особам. Більшість з них складають громадяни України, що у процесі масової приватизації стали власниками промислових підприємств і справедливо очікують доходів від цієї власності.

Сучасний стан розвитку українського ринку цінних паперів повторює світові історичні тенденції розвитку, і в нинішній час багато в чому залежить від напрямків розвитку міжнародних фондових ринків.

Зміни на світових ринках цінних паперів відбуваються надзвичайно швидко та потребують адекватного реагування з боку регуляторних структур. Бурхливий розвиток світового фондового ринку, що супроводжується появою нових фінансових інструментів і технологій у сфері обігу цінних паперів, змушує постійно повертатися до зазначеної теми, здійснюючи моніторинг усіх змін і нововведень на ринку цінних паперів України з метою вироблення більш ефективних рекомендацій щодо поліпшення умов його функціонування й регулювання.

Протягом 2014 року український фондовий ринок розвивався паралельно зі світовими ринками цінних паперів; підтвердженням цього є основний індикатор фондових ринків – індекс, який дає можливість оцінити загальну ситуацію на фондовому ринку. Вітчизняні фондові індекси, як і більшість провідних фондових індексів світу, завершили 2014 рік помірним зростанням

За підсумками 2014 року ринок цінних паперів в Україні зріс на 39,06% порівняно з 2013 роком та становив 2 331,94 млрд грн. І хоча спостерігається збільшення частки операцій із цінними паперами, що здійснюються на біржовому ринку, близько 73,43% усіх операцій здійснювалися у позабіржовому сегменті фондового ринку.

Оцінити ступінь розвитку ринку неможливо без кількісного та якісного оцінювання структури ринку цінних паперів та видів цінних паперів, які представлені на ньому.

Регулювання ринку цінних паперів здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) [1]. Проаналізувавши динаміку обсягу випусків цінних паперів в Україні за річними звітами НКЦПФР [2] (рис. 1), можна з певністю зробити висновок, що ринок цінних паперів в Україні за останні роки стрімко розвивається. В 2014 році обсяг випуску цінних паперів сягнув 1469,39 млрд грн.

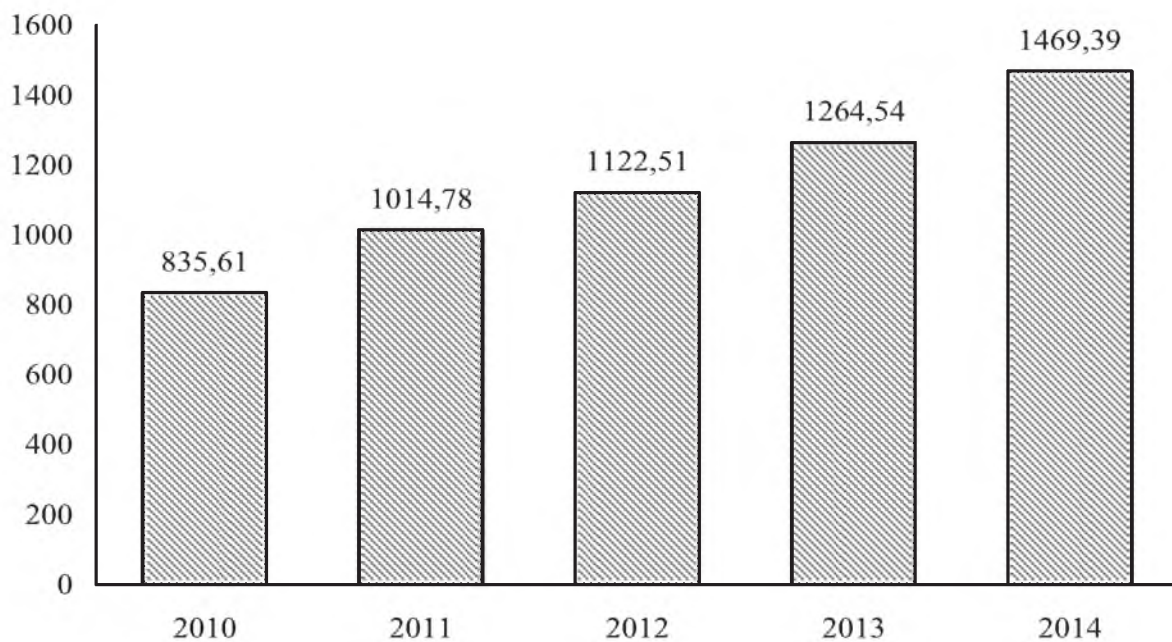

Рис. 1. Динаміка обсягу випусків цінних паперів в Україні, млрд грн

Джерело: побудовано за даними НКЦПФР

Динаміка розвитку фондового ринку України характеризувалася значним зростанням обсягів випуску цінних паперів у 2011 році, але потім спостерігалось скорочення цього показника, однак 2014 рік засвідчив стрімке зростання обсягу емісії цінних паперів. Так, загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів у 2014 році збільшився на 44,23% порівняно з 2013 роком і становив 204,85 млрд грн.

У загальному обсязі цінних паперів, випущених в Україні за 2014 рік, найбільші частки складають акції, облігації підприємств та інвестиційні сертифікати (рис. 2).

НКЦПФР реалізує єдину державну політику щодо розвитку та функціонування ринку цінних паперів, а також координує діяльність державних органів у вирішенні зазначених питань.

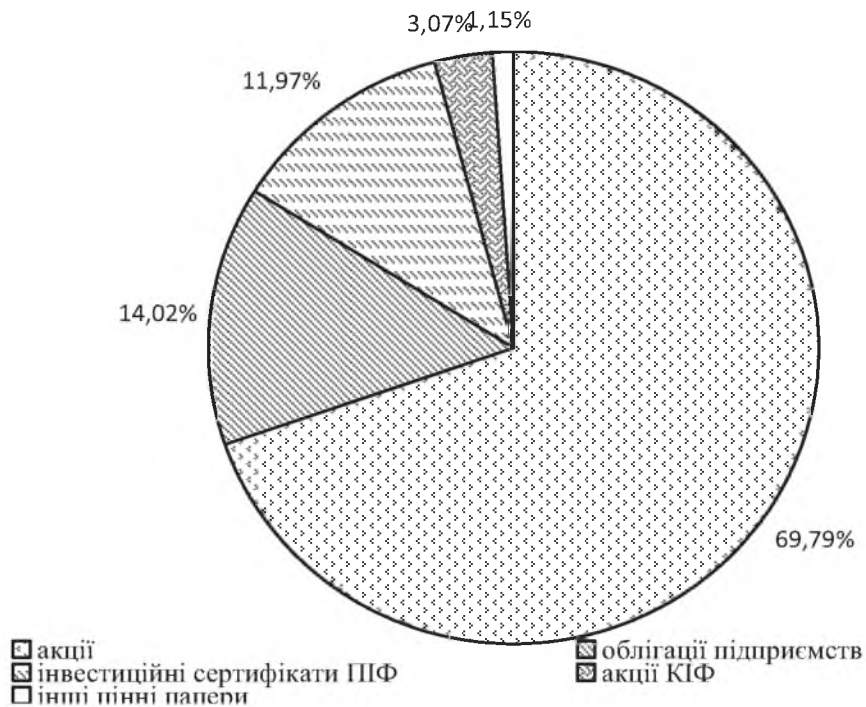

Рис. 2. Структура обсягу випуску цінних паперів України в 2014 році

Джерело: побудовано за даними НКЦПФР

Оскільки питання покращення інвестиційного і корпоративного іміджу країни потребує комплексного підходу, при НКЦПФР створено постійний дорадчий орган – Експертну раду з питань корпоративного управління. В межах її компетенції у 2014 році було розглянуто питання стосовно напрямів розвитку законодавства у сфері корпоративного управління, внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання НКЦПФР повноважень здійснювати незалежну фахову експертизу у справах, що розглядаються господарськими судами, а також розглянуто методи оцінювання вартості акцій. Крім того, для покращення емісійної діяльності на фондовому ринку регулятором у 2014 році здійснено низку заходів, зокрема удосконалено:

- порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу; порядок скасування реєстрації випусків акцій;
- порядок заміни свідоцтва емісійних цінних паперів, з урахуванням надання можливості емітентам приймати рішення про забезпечення існування цінних паперів у бездокументарній формі;
- порядок здійснення емісії облігацій внутрішніх місцевих позик та їх обігу; порядок реєстрації випуску (випусків) акцій при заснуванні акціонерних товариств;

- порядок здійснення емісії іпотечних облігацій та їх обігу і встановлено порядок здійснення емісії облігацій міжнародних фінансових організацій;

- формування інформаційної бази даних про ринок цінних паперів. На сучасному етапі розвитку фондової біржової торгівлі в Україні існує низка проблемних питань [3]:

- високий ступінь ризиків;
- відсутність відкритого доступу до інформації;
- невеликий обсяг і неліквідність;
- недосконалість нормативно-правового забезпечення;
- нестача кваліфікованого персоналу;
- низький рівень капіталізації;
- порушення прав інвесторів.

Для вирішення проблемних питань та стимулювання подальшого розвитку ринку НКЦПФР було розроблено проект Програми розвитку фондового ринку на 2012–2014 роки, в якому окреслено такі завдання:

- збільшення капіталізації, ліквідності та прозорості фондового ринку;
- вдосконалення ринкової інфраструктури і забезпечення її надійного і ефективного функціонування;
- вдосконалення механізмів державного регулювання, нагляду на фондовому ринку та захисту прав інвесторів;
- стимулювання подальшого розвитку фондового ринку України [4].

Висновки. Отже, незважаючи на те, що сучасний фінансовий ринок характеризується певною нестабільністю, ринок цінних паперів протягом останніх років нарощував свій потенціал і демонстрував сталу тенденцію до зростання.

Список використаних джерел

1. Закон України Про цінні папери та фондовий ринок від 23.02.2006 № 3480-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
2. Річний звіт за 2014 рік НКЦПФР «Ринок цінних паперів. Європейський вибір: нові можливості та зростання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nssmc.gov.ua/user_files/content/58/143_4454281.pdf
3. Жумаєва О. І. Ринок цінних паперів України: значення та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <Http://www.sworld.com.ua/konfer24/794.htm>
4. Малишенко К. А. Сучасний стан ринку цінних паперів: проблеми та перспективи / К. А. Малишенко // Ефективна економіка. – 2014. – № 7.